

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే

॥ ద్వితీయాష్టకే తృతీయః ప్రశ్నః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ద్వితీయాష్టకే తృతీయః ప్రశ్నః ॥

హరిః ఓ(4)ం |

బ్రహ్మవాది¹నో వదంతి |

కిం చతుర్హోతృణాం చతుర్హోతృత్వమితి |

యదేవైషు చతుర్థా హోతారః |

తేన చతుర్హోతారః |

తస్మాచ్ఛతుర్హోతార ఉచ్యంతే |

తచ్ఛతుర్హోతృణాం చతుర్హోతృత్వం |

సోమో వై చతుర్హోతా |

అగ్నిః పంచహోతా |

ధాతా షడ్హోతా |

ఇంద్రః సప్తహోతా || 1 ||

ప్రజాపతిర్దశహోతా |

య ఏవం చతుర్హోతృణాంఋద్ధిం వేద |

ఋద్ధ్వోత్యేవ |

య ఏషామేవం బంధుతాం వేద |

బంధుమాన్భవతి |

Please let us know of any errors in this text.

య ఏ॒షామే॒వం క్ల॒ప్తిం వే॒ద |
 క॒ల్ప॒తేఽస్మై |
 య ఏ॒షామే॒వమా॒యత॑నం వే॒ద |
 ఆ॒యత॑న॒వాన్భవ॑తి |
 య ఏ॒షామే॒వం ప్ర॑తి॒ష్ఠాం వే॒ద || 2 ||

ప్ర॒త్యే॒వ తి॑ష్ఠతి |
 బ్ర॒హ్మ॒వాది॑నో వదంతి |
 ద॒శ॒హో॒తా చ॑తు॒ర్హో॒తా |
 పంచ॑హో॒తా ష॒డ్ధో॒తా స॒ప్త॑హో॒తా |
 అథ క॒స్మాచ్ఛ॑తు॒ర్హో॒తార ఉ॑చ్యంత ఇతి |
 ఇంద్రో వై చతు॒ర్హో॒తా |
 ఇంద్రః ఖ॒లు వై శ్రే॒ష్ఠో దే॒వతా॑నాముపదేశనాత్ |
 య ఏ॒వమింద్ర॑గ్గ్ శ్రే॒ష్ఠం దే॒వతా॑నాముపదేశనాద్వేద |
 వసి॑ష్ఠః సమానానాం భవతి |
 తస్మాచ్ఛ్రే॒ష్ఠమా॒యంతం ప్ర॒థమే॒నైవా॑నుబుధ్యంతే |
 అయమాగన్న |
 అయమవాసాదితి |
 క్షి॒ర్తిర॒స్య పూ॒ర్వాఽగ॑చ్ఛతి జనతామాయతః |
 అథో ఏ॒నం ప్ర॒థమే॒నైవా॑నుబుధ్యంతే |

అయమాగన్నీ |

అయమవాసాదితి || 3 ||

సప్తహోతా ప్రతిష్ఠాం వేద బుధ్యంతే షట్పు || 1 ||

దక్షిణాం ప్రతిగ్రహీప్యంథుష్టదశకృత్వోఽపాన్యాత్ |

ఆత్మాసమేవ సమింధే |

తేజసే వీర్యాయ |

అథో ప్రజాపతిరేవైనాం భూత్వా ప్రతిగృహ్ణాతి |

ఆత్మనోఽనార్ఘ్యై |

యద్యేనమార్త్విజ్యాద్వృతగ్ం సంతం నిర్హరేరన్ |

ఆగ్నీధ్రే జుహుయాద్దశహోతారం |

చతుర్గ్రహితేనాజ్యేన |

పురస్తాత్ప్రత్యంక్తిష్టన్నీ |

ప్రతిలోమం విగ్రాహం || 4 ||

ప్రాణానేవాస్యోపదాసయతి |

యద్యేనం పునరుపశిక్షేయుః |

ఆగ్నీధ్ర ఏవ జుహుయాద్దశహోతారం |

చతుర్గ్రహితేనాజ్యేన |

పశ్చాత్ప్రాజాసీనః |

అనులోమమవిగ్రాహం |

ప్రాణానేవాస్మై కల్పయతి |

ప్రా॒యశ్చి॒త్తి వా॒గ్లో॒తే॒త్యృ॒తు॒ముఖ॑ బు॒తు॒ముఖే॑ జు॒హోతి॑ |
 బు॒తూనే॑వా॒స్మై క॒ల్ప॒యతి॑ |
 క॒ల్పం॑తే॒స్మా బు॒తవః॑ || 5 ||

క్ల॒ష్టా అ॒స్మా బు॒తవ॑ ఆ॒యంతి॑ |
 ష॒డ్ధో॒తా వై భూ॒త్వా ప్ర॒జాప॑తిరి॒దగ్ం స॒ర్వమ॑స్స॒జత॑ |
 స మ॒నోఽస్స॑జత |
 మ॒నసో॑ఽధి॒ గాయ॑త్రీమ॒స్సజ॑త |
 త॒ధ్గా॒యత్రీం॑ య॒శ ఆర్చ॑చ్ఛత్ |
 తా॒మాఽల॑భత |

గా॒య॒త్రియా॑ అ॒ధి ఛం॒దాగ్ం॑స్స॒స్సజ॑త |
 ఛం॒దోభ్యో॑ఽధి సా॒మ |
 త॒ధ్సా॒మ య॒శ ఆర్చ॑చ్ఛత్ |
 తదా॑ఽల॒భత॑ || 6 ||

సా॒మోఽధి॑ య॒జుగ్ం॑స్స॒స్సజ॑త |
 య॒జుర్భ్యో॑ఽధి వి॒ష్ణుం॑ |
 తద్వి॒ష్ణుం॑ య॒శ ఆర్చ॑చ్ఛత్ |
 తమా॑ఽల॒భత॑ |

వి॒ష్ణోర॑భ్యో॒షధీ॑ర॒స్సజ॑త |
 ఓ॒షధీ॑భ్యో॒ఽధి సా॒మం॑ |
 తథ్నో॑మం॒ య॒శ ఆర్చ॑చ్ఛత్ |

తమా॑లభ॑త |

సో॒మా॒దధి॑ ప॒శూ॒నస్స॑జత |

ప॒శు॒భ్యోఽధి॑ంద్రం || 7 ||

తది॑ంద్రం యశ॑ ఆర్చ॒చ్ఛత్ |

తదే॑నం నాతి॒ప్రాచ్య॑వత |

ఇంద్ర॑ ఇవ యశస్వీ॑ భవతి |

య ఏ॒వం వేద॑ |

నై॒నం యశో॑ఽతిప్రచ్యవతే |

యద్వా॑ ఇదం కిం॒చ |

తథ్సర్వ॑ముత్తా॒న ఏ॒వాంగీ॑రసః ప్రత్య॑గృహ్లాత్ |

తదే॑నం ప్రతి॒గృహీ॑తం నాహీ॒నత్ |

యత్కి॑ంచ ప్రతి॒గృహ్ణీ॑యాత్ |

తథ్సర్వ॑ముత్తా॒నస్తా॑ఽఽంగీ॒రసః ప్రతి॑గృహ్లాత్విత్వే॒వ

ప్రతి॑గృహ్ణీ॒యాత్ |

ఇ॒యం వా ఉ॑త్తా॒న ఆంగీ॑రసః |

అ॒నయై॑వై॒నత్ప్రతి॑ గృహ్లాతి |

నై॒నగ్ం హి॑నస్తి |

బర్హి॑షా ప్రతీ॒యాధ్గాం॑ వా॒శ్వం వా |

ఏ॒తద్వై ప॑శూ॒నాం ప్రి॒యం ధా॑మ |

ప్రి॒యేణై॒వైనం॑ ధా॒మ్నా ప్రత్యే॑తి || 8 ||

వి॒గ్రా॒హం॑ఋ॒తవ॒స్తదా॑ల॒భతే॑ంద్రం గృ॒హ్ణి॒యాక్ష॑ట్ట ॥ 2 ॥

యో వా అవి॑ద్వాన్నివర్త॑యతే ।
 వి॒శీర్షా॑ స॒పా॒స్మాఽము॑ష్మి॒న్లోకే॑ భవతి ।
 అథ యో వి॑ద్వాన్నివర్త॑యతే ।
 స॒శీర్షా॑ వి॒పా॒స్మాఽము॑ష్మి॒న్లోకే॑ భవతి ।
 దే॒వతా॑ వై స॒ప్త పు॑ష్టి॒కామా॑ న్యవర్త॑యంత ।
 అగ్ని॑శ్చ పృథి॑వీ చ ।
 వాయు॑శ్చాంతరి॑క్షం చ ।
 ఆది॑త్యశ్చ ద్యౌ॑శ్చ చంద్ర॑మాః ।
 అగ్ని॑ర్వ్యవర్త॑యత ।
 స సా॑హస్రమ॑పుష్యత్ ॥ 9 ॥

పృథి॑వీ న్యవర్త॑యత ।
 సా॒ష॒ధీభి॑ర్వనస్ప॑తిభి॒రపు॑ష్యత్ ।
 వాయు॑ర్వ్యవర్త॑యత ।
 స మ॑రీచీభి॒రపు॑ష్యత్ ।
 అంతరి॑క్షం న్యవర్త॑యత ।
 తద్వయో॑భి॒రపు॑ష్యత్ ।
 ఆది॑త్యో న్యవర్త॑యత ।
 స ర॑శ్మిభి॒రపు॑ష్యత్ ।
 ద్యౌ॑ర్వ్యవర్త॑యత ।

సా నక్షత్రైరపుష్యత్ |
 చంద్రమా న్యవర్తయత |
 సోఽహోరాత్రైరర్థమాసైర్మాసైర్ముతుభిః
 సంవత్సరేణాపుష్యత్ |
 తానోషాన్పుష్యతి |
 యాగ్స్తేఽపుష్యన్ |
 య ఏవం విద్వాన్ని చ వర్తయతే పరి చ || 10 ||

అపుష్యన్షక్షత్రైరపుష్యత్పంచ చ || 3 ||

తస్య వా అగ్నేర్హిరణ్యం ప్రతిజగ్రహుషః |
 అర్థమింద్రియస్యాపాక్రామత్ |
 తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ |
 తేన వై సోఽర్థమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త |
 అర్థమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే |
 య ఏవం విద్వాన్ హిరణ్యం ప్రతిగృహ్ణాతి |
 అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి |
 అర్థమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి |
 తస్య వై సోమస్య వాసః ప్రతిజగ్రహుషః |
 తృతీయమింద్రియస్యాపాక్రామత్ || 11 ||

తదేతేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ |
 తేన వై స తృతీయమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త |

తృతీ॑యమి॒ంద్రియ॑స్యాత్మ॒న్నుపా॑ధత్తే ।
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ వా॑సః ప్రతి॒గృహ్లా॑తి ।
 అథ యో॒ఽవి॒ద్వాన్ప్రతి॑గృహ్లాతి ।
 తృతీ॑యమస్యే॒ంద్రియ॑స్యాప॒క్రామ॑తి ।
 తస్య॑ వై రు॒ద్రస్య॑ గాం ప్రతి॒జగ్ర॑హుషః ।
 చతు॒ర్థమి॒ంద్రియ॑స్యాపా॒క్రామత్ ।
 తామే॒తేనై॒వ ప్రత్య॑గృహ్లాత్ ।
 తేన॑ వై స చతు॒ర్థమి॒ంద్రియ॑స్యాత్మ॒న్నుపా॑ధత్త ॥ 12 ॥

చతు॒ర్థమి॒ంద్రియ॑స్యాత్మ॒న్నుపా॑ధత్తే ।
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్గాం ప్రతి॑గృహ్లాతి ।
 అథ యో॒ఽవి॒ద్వాన్ప్రతి॑గృహ్లాతి ।
 చతు॒ర్థమస్యే॒ంద్రియ॑స్యాప॒క్రామ॑తి ।
 తస్య॑ వై వరు॒ణస్యా॑శ్వం ప్రతి॒జగ్ర॑హుషః ।
 పంచ॑మమి॒ంద్రియ॑స్యాపా॒క్రామత్ ।
 తామే॒తేనై॒వ ప్రత్య॑గృహ్లాత్ ।
 తేన॑ వై స పంచ॑మమి॒ంద్రియ॑స్యాత్మ॒న్నుపా॑ధత్త ।
 పంచ॑మమి॒ంద్రియ॑స్యాత్మ॒న్నుపా॑ధత్తే ।
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన॑శ్వం ప్రతి॒గృహ్లా॑తి ॥ 13 ॥

అథ యో॒ఽవి॒ద్వాన్ప్రతి॑గృహ్లాతి ।
 పంచ॑మమస్యే॒ంద్రియ॑స్యాప॒క్రామ॑తి ।

తస్య॑ వై ప్ర॒జాప॑తేః పు॒రుషం॑ ప్రతిజగ్రహుషః॑ |
 షష్ఠమింద్రియస్యాపాక్రామత్ |
 తమే॑తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ |
 తేన॑ వై స షష్ఠమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త |
 షష్ఠమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే |
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్పు॑రుషం ప్రతిగృహ్ణాతి |
 అథ॑ యోఽవి॒ద్వాన్ప్రతి॑గృహ్ణాతి |
 షష్ఠమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి || 14 ||

తస్య॑ వై మనో॑స్తల్పం ప్రతిజగ్రహుషః॑ |
 సప్తమమింద్రియస్యాపాక్రామత్ |
 తమే॑తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ |
 తేన॑ వై స సప్తమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త |
 సప్తమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే |
 య ఏ॒వం వి॒ద్వాగ్స్తల్పం॑ ప్రతిగృహ్ణాతి |
 అథ॑ యోఽవి॒ద్వాన్ప్రతి॑గృహ్ణాతి |
 సప్తమమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి |
 తస్య॑ వా ఉ॒త్తాన॑స్యాంగీరసస్యాప్రాణత్ప్రతిజగ్రహుషః॑ |
 అష్టమమింద్రియస్యాపాక్రామత్ || 15 ||

తదే॑తేనైవ ప్రత్యగృహ్ణాత్ |
 తేన॑ వై సోఽష్టమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్త |

అష్టమమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తే |
 య ఏవం విద్వానప్రాణత్ప్రతిగృహ్ణాతి |
 అథ యోఽవిద్వాన్ప్రతిగృహ్ణాతి |
 అష్టమమస్యేంద్రియస్యాపక్రామతి |
 యద్వా ఇదం కించ |
 తద్భర్వముత్తాన ఏవాంగీరసః ప్రత్యగృహ్ణాత్ |
 తదేనం ప్రతిగృహ్ణీతం నాహినత్ |
 యత్కించ ప్రతిగృహ్ణీయాత్ |
 తద్భర్వముత్తానస్త్వాఽంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాత్విత్వేవ
 ప్రతిగృహ్ణీయాత్ |
 ఇయం వా ఉత్తాన ఆంగీరసః |
 అనయైవైనత్ప్రతిగృహ్ణాతి |
 నైనగ్ం హినస్తి || 16 ||

తృతీయమింద్రియస్యాపక్రామచ్ఛతుర్థమింద్రియస్యాత్మన్నుపాధత్తాశ్వం ప్రతిగృహ్ణాతి
 షష్టమస్యేంద్రియస్యాపక్రామత్షష్టమమింద్రియస్యాపక్రామత్ప్రతిగృహ్ణీయాచ్ఛత్వారి చ || 4 ||

తస్య వా అగ్నిర్హిరణ్యగ్ం సోమస్య వాసస్తదేతేన రుద్రస్య
 గాం తామేతేన వరుణస్యాశ్వం ప్రజాపతేః పురుషం మనోస్తల్పం
 తమేతేనోత్తానస్య తదేతేనాప్రాణద్యద్వై |
 అర్థం తృతీయమష్టమం తచ్ఛతుర్థం తాం పంచమగ్ం షష్ఠగ్ం సప్తమం తం |
 తదేతేన ద్వై తామేతేనైకం తమేతేన త్రిణి తదేతేనైకం ||

బ్ర॒హ్మ॒వాది॑నో వద॑ంతి |
 య॒ద్ధశ॑హోతారః సత్ర॑మాస॑త |
 కేన॑ తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ |
 కేన॑ ప్ర॒జా అ॑స్మజంతేతి |
 ప్ర॒జాప॑తినా వై తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ |
 తేన॑ ప్ర॒జా అ॑స్మజంత |
 య॒చ్ఛతు॑ర్హోతారః సత్ర॑మాస॑త |
 కేన॑ తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ |
 కేనా॑షధీ॒రస్మ॑జంతేతి |
 సోమే॑న వై తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ || 17 ||

తేనా॑షధీ॒రస్మ॑జంత |
 య॒త్పంచ॑హోతారః సత్ర॑మాస॑త |
 కేన॑ తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ |
 కేనై॑భ్యో లోకే॒భ్యోఽసు॑రాన్ప్రాణు॑దంత |
 కేనై॑షాం పశూ॑నవృంజతేతి |
 అగ్ని॑నా వై తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ |
 తేనై॑భ్యో లోకే॒భ్యోఽసు॑రాన్ప్రాణు॑దంత |
 తేనై॑షాం పశూ॑నవృంజత |
 య॒ద్ధష్ఠో॑తారః సత్ర॑మాస॑త |
 కేన॑ తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్హ॒వన్ || 18 ||

కేన॒ర్థూన॑క॒ల్పయ॑ంతేతి ।
 ధా॒త్రా వై తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్థ్నువన్న్ ।
 తేన॒ర్థూన॑క॒ల్పయ॑ంత ।
 య॒థ్నుప్త॑హో॒తారః॑ స॒త్రమా॑సత ।
 కేన॒ తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్థ్నువన్న్ ।
 కేన॒ సువ॑రాయన్న్ ।
 కేనే॒మాన్లో॑కాంధ్నుమ॑తన్వన్నితి ।
 అ॒ర్యం॒ణా వై తే గృ॒హప॑తినాఽఽర్థ్నువన్న్ ।
 తేన॒ సువ॑రాయన్న్ ।
 తేనే॒మాన్లో॑కాంధ్నుమ॑తన్వన్నితి ॥ 19 ॥

ఏ॒తే వై దే॒వా గృ॒హప॑తయః ।
 తాన్ య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ ।
 అ॒ప్యన్య॑స్య గా॒ర్హప॑తే దీక్ష॑తే ।
 అ॒వాంత॑రమే॒వ స॒త్త్రిణా॑ంఋధ్నోతి ।
 యో వా అ॒ర్యమ॑ణం వేద॑ ।
 దాన॑కామా అ॒స్మై ప్ర॒జా భ॑వంతి ।
 య॒జ్ఞో వా అ॒ర్యమా॑ ।
 ఆ॒ర్యావ॑సతిరితి వై తమా॑హు॒ర్యం ప్ర॒శగ్ంస॑ంతి ।
 ఆ॒ర్యావ॑సతిర్భవతి ।
 య ఏ॒వం వేద॑ ॥ 20 ॥

యద్వా ఇదం కిం॑చ |
 తథ్సర్వం॑ చతుర్హోతారః |
 చతుర్హోతృభ్యోఽధి॑ యజ్ఞో నిర్మితః |
 స య ఏ॒వం వి॒ద్వాన్ వి॒వదే॑త |
 అహమే॒వ భూ॒యో వేద॑ |
 యశ్చతుర్హోత్రాన్॑ వేదేతి |
 స హ్యే॒వ భూ॒యో వేద॑ |
 యశ్చతుర్హోత్రాన్॑ వేద |
 యో వై చతుర్హోత్రాణాం॑ హోత్రాన్ వేద |
 సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి || 21 ||

సర్వా దిశోఽభిజయతి |
 ప్రజాపతిర్వై దశహోత్రాణాం హోతా |
 సోమశ్చతుర్హోత్రాణాం హోతా |
 అగ్నిః పంచహోత్రాణాం హోతా |
 ధాతా షడ్ఘోత్రాణాం హోతా |
 అర్యమా సప్తహోత్రాణాం హోతా |
 ఏతే వై చతుర్హోత్రాణాం హోతారః |
 తాన్ య ఏ॒వం వేద॑ |
 సర్వాసు ప్రజాస్వన్నమత్తి |
 సర్వా దిశోఽభిజయతి || 22 ||

అర్హు॑వ॒న్నా॒ర్హు॒వ॒న్ని॒త్యే॒వం వే॑దా॒త్తి స॒ర్వా ది॒శో॒భి జ॑యతి || 5 ||

వై తే॑న॒ స॒త్రం కే॑న ||

ప్ర॒జాప॑తిః ప్ర॒జాః సృ॒ష్ట్యా వ్య॑స్రగ్ంసత |

స హృ॑దయం భూ॒తోఽశ॑యత్ |

ఆత్మ॑న్ హా(3) ఇత్య॑హ్వయత్ |

ఆపః ప్రత్య॑శృణ్వన్న్ |

తా అ॒గ్నిహో॑త్రేణై॒వ య॑జ్ఞక్రతు॒నోప॑పర్యావర్తంత |

తాః కు॒సింధ॑ముపాహన్న్ |

తస్మా॑దగ్నిహో॒త్రస్య॑ యజ్ఞక్ర॒తోః |

ఏక॑ బు॒త్విక్ |

చతు॑ష్క॒తోఽహ్వ॑యత్ |

అ॒గ్ని॒ర్వా॒యురా॑దిత్యశ్చంద్ర॒మాః || 23 ||

తే ప్రత్య॑శృణ్వన్న్ |

తే ద॒ర్శపూ॑ర్ణమాసాభ్యామే॒వ

య॑జ్ఞక్రతు॒నోప॑పర్యావర్తంత |

త ఉ॑పాహగ్గ్శ్చత్వార్యంగాని |

తస్మా॑ద్దర్శపూ॒ర్ణమా॑సయోర్యజ్ఞక్ర॒తోః |

చత్వార॑ బు॒త్విజః॑ |

పంచ॑కృ॒తోఽహ్వ॑యత్ |

పశ॑వః ప్రత్య॑శృణ్వన్న్ |

తే చాతుర్మాస్యైరేవ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత |
 త ఉపాహస్లోమ చవిం మాగ్ంసమస్థి మజ్ఞానం |
 తస్మాచ్ఛాతుర్మాస్యానాం యజ్ఞక్రతోః || 24 ||

పంచర్షిజః |
 షట్కృతోఽహ్వయత్ |
 ఋతపః ప్రత్యశృణ్వన్ |
 తే పశుబంధేనైవ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత |
 త ఉపాహంధ్ను నావాండౌ శిశ్నమవాంచం ప్రాణం |
 తస్మాత్పశుబంధస్య యజ్ఞక్రతోః |

షడృత్విజః |
 సప్తకృతోఽహ్వయత్ |
 హోత్రాః ప్రత్యశృణ్వన్ |
 తాః సాంయేనైవాధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోపపర్యావర్తంత || 25 ||

తా ఉపాహంధ్నుష్టశీర్షణ్యాన్యాణాన్ |
 తస్మాద్సాంయస్యాధ్వరస్య యజ్ఞక్రతోః |
 సప్త హోత్రాః ప్రాచీర్వషట్కుర్వంతి |
 దశకృతోఽహ్వయత్ |
 తపః ప్రత్యశృణోత్ |
 తత్కర్మణైవ సంవధ్వరేణ
 సర్వైర్యజ్ఞక్రతుభిరుపపర్యావర్తత |

తథ్సర్వమాత్మానమపరివర్తముపౌహత్ |
 తస్మాద్భువద్భురే సర్వే యజ్ఞక్రతవోఽవరుధ్యంతే |
 తస్మాద్దశహోతా చతుర్హోతా |
 పంచహోతా షడ్ధోతా సప్తహోతా |
 ఏకహోత్రే బలిగ్ం హరంతి |
 హరంత్యస్మై ప్రజా బలిం |
 ఐనమప్రతిఖ్యాతం గచ్ఛతి |
 య ఏవం వేద || 26 ||

చంద్రమాశ్చాతుర్మాస్యానాం యజ్ఞక్రతోరధ్వరేణ యజ్ఞక్రతునోప
 పర్యావర్తంత సప్తహోతా చత్వారి చ || 6 ||

ప్రజాపతిః పురుషమస్మజత |
 సోఽగ్నిరబ్రవీత్ |
 మమాయమన్నమస్త్వితి |
 సోఽబిభేత్ |
 సర్వం వై మాయం ప్రధక్ష్యతీతి |
 స ఏతాగ్శ్చతుర్హోత్రానాత్మస్పరణానపశ్యత్ |
 తాసజుహోత్ |
 తైర్వై స ఆత్మానమస్పృణోత్ |
 యదగ్నిహోత్రం జుహోతి |
 ఏకహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోత్యగ్నిహోత్రం || 27 ||

కు॒సింధం॑ చా॒ఽఽత్య॑నః స్పృ॒ణోతి॑ |
 ఆది॑త్యస్య॒ చ సా॑యుజ్యం గచ్ఛతి |
 చతు॑రున్నయతి |
 చతు॑ర్హోతారమే॒వ తద్య॑జ్ఞక్రతుమాప్నోతి దర్శ॑పూర్ణమా॒సౌ |
 చత్వారి॑ చాత్మనోఽంగాని స్పృ॒ణోతి॑ |
 ఆది॑త్యస్య॒ చ సా॑యుజ్యం గచ్ఛతి |
 చతు॑రున్నయతి |
 సమి॑త్పంచమీ |
 పంచ॑హోతారమే॒వ తద్య॑జ్ఞక్రతుమాప్నోతి చాతు॑ర్మాస్యాని |
 లోమ॑ ఛవిం మాగ్ంసమస్థి॑ మజ్జానం॑ || 28 ||

తాని॑ చాత్మనః స్పృ॒ణోతి॑ |
 ఆది॑త్యస్య॒ చ సా॑యుజ్యం గచ్ఛతి |
 చతు॑రున్నయతి |
 ద్విర్జు॑హోతి |
 షడ్ధో॑తారమే॒వ తద్య॑జ్ఞక్రతుమాప్నోతి పశు॑బంధం |
 స్తనా॑వాండౌ శిశ్నమ॑వాంచం ప్రాణం |
 తాని॑ చాత్మనః స్పృ॒ణోతి॑ |
 ఆది॑త్యస్య॒ చ సా॑యుజ్యం గచ్ఛతి |
 చతు॑రున్నయతి |
 ద్విర్జు॑హోతి || 29 ||

సమిధ్సప్తమీ |
 సప్తహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సాయమధ్వరం |
 సప్త చాత్మసః శీర్షణ్యాన్ప్రాణాన్స్పృణోతి |
 ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి |
 చతురున్నయతి |
 ద్వీర్జుహోతి |
 ద్వీర్నిమార్షి |
 ద్వీః ప్రాశ్నాతి |
 దశహోతారమేవ తద్యజ్ఞక్రతుమాప్నోతి సంవధ్వరం |
 సర్వం చాత్మానమపరివర్గగ్ స్పృణోతి |
 ఆదిత్యస్య చ సాయుజ్యం గచ్ఛతి || 30 ||

అగ్నిహోత్రం మజ్జానం ద్వీర్జుహోత్యపరివర్గగ్ స్పృణోత్యేకం చ || 7 ||

(అవక్రామత గర్భిణ్యః)

ప్రజాపతిరకామయత ప్రజాయేయేతి |
 స తపోఽతప్యత |
 సోఽంతర్వానభవత్ |
 స హరితః శ్యావోఽభవత్ |
 తస్మాద్ధ్యుంత్తర్వత్నీ |
 హరిణీ సతీ శ్యావా భవతి |
 స విజాయమానో గర్భేణాతామ్యత్ |

స తాంతః కృష్ణః శ్యావోఽభవత్ |
 తస్మాత్తాంతః కృష్ణః శ్యావో భవతి |
 తస్యాసురేవాజీవత్ || 31 ||

తేనాసునాఽసురానసృజత |
 తదసురాణామసురత్వం |
 య ఏవమసురాణామసురత్వం వేద |
 అసుమానేవ భవతి |
 నైనమసుర్జహాతి |
 సోఽసురాంధృష్ట్యా పితేవామన్యత |
 తదను పితౄనసృజత |
 తత్పితౄణాం పితౄత్వం |
 య ఏవం పితౄణాం పితౄత్వం వేద |
 పితేవైవ స్వానాం భవతి || 32 ||

యంత్యస్య పితరో హవం |
 స పితౄంధృష్ట్యాఽమనస్యత్ |
 తదను మనుష్యానసృజత |
 తన్మనుష్యాణాం మనుష్యత్వం |
 య ఏవం మనుష్యాణాం మనుష్యత్వం వేద |
 మనస్వేవ భవతి |
 నైనం మనుర్జహాతి |

తస్మై మనుష్యాంభుసృజానాయ |
 దివా దేవత్రాభవత్ |
 తదను దేవాససృజత |
 తద్దేవానాం దేవత్వం |
 య ఏవం దేవానాం దేవత్వం వేద |
 దివా హైవాస్య దేవత్రా భవతి |
 తాని వా ఏతాని చత్వార్యంభాగ్గంసి |
 దేవా మనుష్యాః పితరోఽసురాః |
 తేషు సర్వేష్యంభో నభ ఇవ భవతి |
 య ఏవం వేద || 33 ||

అజీవధ్వానాం భవతి దేవాససృజత సప్త చ || 8 ||

(యథాస్థానం గర్భిణ్యః)

బ్రహ్మవాదినో వదంతి |
 యో వా ఇమం విద్యాత్ |
 యతోఽయం పవతే |
 యదభిపవతే |
 యదభిసంపవతే |
 సర్వమాయురియాత్ |
 న పురాఽయుషః ప్రమీయేత |
 పశుమాంధ్యాత్ |

విందే॑త ప్ర॒జాం |
 యో వా ఇ॒మం వేద॑ || 34 ||

యతో॑ఽయం పవ॑తే |
 యద॑భిపవ॑తే |
 యద॑భిసంపవ॑తే |
 సర్వ॑మాయురేతి |
 న పు॒రాఽఽయు॑షః ప్రమీ॑యతే |
 పశు॑మాన్భవ॑తి |
 వింద॑తే ప్ర॒జాం |
 అద్భ్యః పవ॑తే |
 అపో॑ఽభిపవ॑తే |
 అపో॑ఽభిసంపవ॑తే || 35 ||

అస్యాః పవ॑తే |
 ఇమా॑మభిపవ॑తే |
 ఇమా॑మభిసంపవ॑తే |
 అగ్నేః పవ॑తే |
 అగ్ని॑మభిపవ॑తే |
 అగ్ని॑మభిసంపవ॑తే |
 అంత॑రిక్షాత్పవ॑తే |
 అంత॑రిక్షమభిపవ॑తే |

అంతరిక్షమభిసంపవతే |
ఆదిత్యాత్పవతే || 36 ||

ఆదిత్యమభిపవతే |
ఆదిత్యమభిసంపవతే |
ద్యోః పవతే |

దివమభిపవతే |
దివమభిసంపవతే |
దిగ్భ్యః పవతే |
దిశోఽభిపవతే |
దిశోఽభిసంపవతే |

స యత్పురస్తాద్వాతి |
ప్రాణ ఏవ భూత్వా పురస్తాద్వాతి || 37 ||

తస్మాత్పురస్తాద్వాంతం |
సర్వాః ప్రజాః ప్రతినందంతి |
ప్రాణో హి ప్రియః ప్రజానాం |
ప్రాణ ఇవ ప్రియః ప్రజానాం భవతి |
య ఏవం వేద |
స వా ఏష ప్రాణ ఏవ |
అథ యద్దక్షిణతో వాతి |
మాతరిశ్చైవ భూత్వా దక్షిణతో వాతి |

తస్మాద్దక్షిణతో వాంతం విద్యాత్ |

సర్వా దిశ ఆవతి || 38 ||

సర్వా దిశోఽనువివతి |

సర్వా దిశోఽనుసంవతీతి |

స వా విష మాతరిశ్వైవ |

అథ యత్పశ్చాద్వాతి |

పవమాన ఏవ భూత్వా పశ్చాద్వాతి |

పూతమస్మా ఆహరంతి |

పూతముపహరంతి |

పూతమశ్నాతి |

య ఏవం వేద |

స వా విష పవమాన ఏవ || 39 ||

అథ యదుత్తరతో వాతి |

సవితైవ భూత్వోత్తరతో వాతి |

సవితేవ స్వానాం భవతి |

య ఏవం వేద |

స వా విష సవితైవ |

తే య ఏనం పురస్తాదాయంతముపవదంతి |

య ఏవాస్య పురస్తాత్పాప్మాసః |

తాగ్స్తేఽపఘ్నుంతి |

పు॒రస్తా॑ది॒తరా॒న్పాప్మ॑నః స॒చంతే॑ |
 అ॒థ య ఏ॑నం దక్షి॒ణత॑ ఆ॒యంత॑ము॒పవద॑ంతి || 40 ||

య ఏ॒వాస్య॑ దక్షి॒ణతః॑ పా॒ప్మానః॑ |
 తాగ్నో॑స్తే॒పఘ్ను॑తి |
 దక్షి॒ణత॑ ఇ॒తరా॒న్పాప్మ॑నః స॒చంతే॑ |
 అ॒థ య ఏ॑నం ప॒శ్చాదా॒యంత॑ము॒పవద॑ంతి |
 య ఏ॒వాస్య॑ ప॒శ్చాత్పా॒ప్మానః॑ |
 తాగ్నో॑స్తే॒పఘ్ను॑తి |
 ప॒శ్చాది॒తరా॒న్పాప్మ॑నః స॒చంతే॑ |
 అ॒థ య ఏ॑నము॒త్తర॑త ఆ॒యంత॑ము॒పవద॑ంతి |
 య ఏ॒వాస్యో॑త్త॒రతః॑ పా॒ప్మానః॑ |
 తాగ్నో॑స్తే॒పఘ్ను॑తి || 41 ||

ఉ॒త్తర॑త ఇ॒తరా॒న్పాప్మ॑నః స॒చంతే॑ |
 తస్మా॑దే॒వం వి॒ద్వాన్ |
 వీ॒వ నృ॑త్యేత్ |
 ప్రే॒వ చ॑లేత్ |
 వ్యసే॑వ్యా॒క్ష్వా భా॑షేత |
 మం॒టయే॑దివ |
 క్రా॒థయే॑దివ |
 శృం॒గాయే॑తేవ |

ఉ॒త మో॑ప॒వదే॑యుః |
 ఉ॒త మే॑ పా॒ప్మా॒నమ॑ప॒హన్యు॑రితి |
 స॒ యాం ది॒శగ్ం స॒నిమే॑ష్యంధ్వాత్ |
 యదా॑ తాం ది॒శం వాతో॑ వాయాత్ |
 అధ॑ ప్ర॒వేయాత్ |
 ప్ర॒ వా ధా॑వయేత్ |
 సా॒తమే॑వ ర॒దితం॑ వ్యా॒థం గంధ॑మభి ప్ర॒చ్యవ॑తే |
 ఆ॒ఽస్య తం॑ జ॒నప॑దం పూ॒ర్వా కీర్తి॑ర్గచ్ఛతి |
 దా॒నకా॑మా అస్మై ప్ర॒జా భ॑వంతి |
 య ఏ॒వం వేద॑ || 42 ||

వేద సంపవత ఆదిత్యాత్పవతే వాత్వావాత్వేష పవమాన ఏవ
 దక్షిణత ఆయంతముప వదంతుత్తరతః
 పాప్మానస్తాగ్స్తేఽపఘ్నంతి త్యష్టా చ || 9 ||

ప్ర॒జాప॑తిః సోమగ్ం రా॒జాన॑మస్మజత |
 తం త్ర॒యో వేదా॑ అ॒న్వస్మ॑జ్యంత |
 తాన్ హ॒స్తేఽకు॑రుత |
 అధ॑ హ సీ॒తా సా॑విత్రీ |
 సోమగ్ం రా॒జానం॑ చకమే |
 శ్ర॒ద్ధాము॑ స చ॒కమే॑ |
 సా హ॑ పిత॒రం ప్ర॒జాప॑తిముపససార |
 తగ్ం హో॑వాచ |

నమస్తే॑ అస్తు॒ భగవః॑ ।

ఉప॑ త్వాఽయాని॑ ॥ 43 ॥

ప్ర త్వా॑ పద్యే ।

సోమం॑ వై రాజా॑నం కామయే॑ ।

శ్రద్ధా॑ము స కా॑మయత ఇతి॑ ।

తస్యా॑ ఉ హ స్థా॑గరమ॒లంకారం॑ కల్పయి॒త్వా ।

దశ॑హోతారం పు॒రస్తా॑ద్వ్యాఖ్యా॒య ।

చతు॑ర్హోతారం దక్షిణ॒తః ।

పంచ॑హోతారం పశ్చా॒త్ ।

షడ్ధో॑తారముత్త॒రతః॑ ।

సప్త॑హోతారముపరి॒ష్టాత్ ।

సంభా॑రైశ్చ పత్ని॒భిశ్చ ముఖే॑ఽలంకృత్య॑ ॥ 44 ॥

ఆఽస్యార్థం॑ వవ్రాజ ।

తాగ్ం హో॑దీక్ష్యో॒వాచ ।

ఉప మా॑ఽఽవర్త॒స్వేతి॑ ।

తగ్ం హో॑వాచ ।

భోగం॑ తు మ ఆచ॑క్ష్య ।

ఏతన్మ॑ ఆచ॑క్ష్య ।

యత్తే॑ పా॒ణావితి॑ ।

తస్యా॑ ఉ హ త్రీన్ వేదా॑న్పుదదౌ ।

తస్మాదు హ స్త్రియో భోగమైవ హారయంతే |
స యః కామయేత ప్రియః స్యామితి || 45 ||

యం వా కామయేత ప్రియః స్యాదితి |
తస్మా ఏతగ్గ్ స్థాగరమలంకారం కల్పయిత్వా |
దశహోతారం పురస్తాద్వ్యాఖ్యాయ |
చతుర్హోతారం దక్షిణతః |
పంచహోతారం పశ్చాత్ |
షడ్హోతారముత్తరతః |
సప్తహోతారముపరిష్టాత్ |
సంభారైశ్చ పత్నిభిశ్చ ముఖేఽలంకృత్య |
ఆఽస్యార్థం వ్రజేత్ |
ప్రియో హైవ భవతి || 46 ||

అయాన్యలంకృత్య స్యామితి భవతి || 10 ||

బ్రహ్మోత్పన్నదస్సజత |
తదకామయత |
సమాత్మనా పద్యేయేతి |
ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత |
తస్మై దశమగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ |
స దశహూతోఽభవత్ |
దశహూతో హ వై నామైషః |

తం వా ఏ॒తం దశ॑హూ॒తగ్ం సం॑తం ।
 దశ॑హో॒తేత్యా॑చక్ష॒తే ప॒రోక్షే॑ణ ।
 ప॒రోక్ష॑ప్రియా ఇ॒వ హి దే॒వాః ॥ 47 ॥

ఆత్మ॑న్నాత్మ॒న్నిత్యా॑మంత్రయ॒త ।
 తస్మై॑ స॒ప్తమ॑గ్ం హూ॒తః ప్ర॑త్య॒శృణో॑త్ ।
 స స॒ప్తహూ॑తో॒భవ॑త్ ।
 స॒ప్తహూ॑తో హ॒ వై నా॒మైషః॑ ।
 తం వా ఏ॒తగ్ం స॒ప్తహూ॑తగ్ం సం॑తం ।
 స॒ప్తహో॒తేత్యా॑చక్ష॒తే ప॒రోక్షే॑ణ ।
 ప॒రోక్ష॑ప్రియా ఇ॒వ హి దే॒వాః ।
 ఆత్మ॑న్నాత్మ॒న్నిత్యా॑మంత్రయ॒త ।
 తస్మై॑ ష॒ష్ఠగ్ం హూ॒తః ప్ర॑త్య॒శృణో॑త్ ।
 స ష॒ష్ఠాతో॑భవ॒త్ ॥ 48 ॥

ష॒ష్ఠాతో॑ హ॒ వై నా॒మైషః॑ ।
 తం వా ఏ॒తగ్ం ష॒ష్ఠాత॑గ్ం సం॑తం ।
 ష॒ష్ఠోతే॑త్యా॒చక్ష॒తే ప॒రోక్షే॑ణ ।
 ప॒రోక్ష॑ప్రియా ఇ॒వ హి దే॒వాః ।
 ఆత్మ॑న్నాత్మ॒న్నిత్యా॑మంత్రయ॒త ।
 తస్మై॑ ప॒ంచమ॑గ్ం హూ॒తః ప్ర॑త్య॒శృణో॑త్ ।
 స ప॒ంచహూ॑తో॒భవ॑త్ ।

పంచహూతో హ వై నామైషః |
 తం వా ఏతం పంచహూతగ్ం సంతం |
 పంచహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ || 49 ||

పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః |
 ఆత్మన్నాత్మన్నిత్యామంత్రయత |
 తస్మై చతుర్థగ్ం హూతః ప్రత్యశృణోత్ |
 స చతుర్హూతోభవత్ |

చతుర్హూతో హ వై నామైషః |
 తం వా ఏతం చతుర్హూతగ్ం సంతం |
 చతుర్హోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణ |
 పరోక్షప్రియా ఇవ హి దేవాః |
 తమబ్రవీత్ |

త్వం వై మే నేదిష్ఠగ్ం హూతః ప్రత్యశ్రౌషీః |
 త్వయైనానాఖ్యాతార ఇతి |
 తస్మాన్ను హైనాగ్శ్చతుర్హోతార ఇత్యాచక్షతే |
 తస్మాచ్ఛ్రూషుః పుత్రాణాగ్ం హృద్యతమః |
 నేదిష్టో హృద్యతమః |
 నేదిష్టో బ్రహ్మణో భవతి |
 య ఏవం వేద || 50 ||

దేవాః షడ్ఘాతోభవత్పంచహోతేత్యాచక్షతే పరోక్షేణాశ్రౌషీః షట్పు || 11 ||

బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నః కిం దక్షి॑ణాం యో వా అవి॑ద్వాంతస్య వై
బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నో యద్ద॑శహోతారః ప్ర॒జాప॑తిర్వ్యస్తం ప్ర॒జాప॑తిః
పు॒రుషం ప్ర॒జాప॑తిరకామయత స తపః
సోఽంత॑ర్వాన్భృహ్మ॒వాది॒నో యో వా ఇ॒మం వి॒ద్యాత్ప్ర॒జాప॑తిః
సోమ॑గ్ం రాజా॒నం బ్ర॒హ్మీ॒త్వన్వదే॑కాదశ || 11 ||

బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నస్తస్య వా అగ్నే॑ర్యద్వా ఇ॒దం కిం॑చ
ప్ర॒జాప॑తిరకామయత సోఽంత॑ర్వాన్య ఏ॒వాస్య
దక్షి॑ణతః పంచా॒శత్ || 50 ||

బ్ర॒హ్మ॒వాది॒నో య ఏ॒వం వేద॑ ||

|| హరిః ఓ(3)ం ||

|| ఇతి కృష్ణయజుర్వేదీయ తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణే ద్వితీయాష్టకే
తృతీయః ప్రశ్నః సమాప్తః ||